

HISTORIA WSPÓŁPRACY MIĘDZY LOARĄ I WISŁĄ

GASOWSKI Z.

Association « Loire-Vistule » 46ter rue Ste Catherine, Maison des Associations – 45000 Orléans, France,
e-mail : gasomaya@wanadoo.fr

Streszczenie : Historyczne losy Loary i Wisły stanowiących osie nie tylko rozwoju gospodarczego, ale i rozwoju cywilizacji i kultury obu państw były bardzo podobne. Upadek żeglugi handlowej, niegdyś bardzo rozwiniętej, a dziś praktycznie nie istniejącej odebrał tym rzekom dawne znaczenie gospodarcze, ale pozwoliły zachować wartości naturalne, dzisiaj tak bardzo cenione. Ta zbieżność doświadczeń była powodem zbliżenia się służb zajmujących się tymi rzekami i nawiązania konkretnej współpracy.

Punktem wyjścia do współpracy był „Program działania dla organizacji gospodarki zasobami wodnymi w Polsce” podpisany przez ministrów ochrony środowiska obu krajów. Punkt drugi tego protokołu dotyczył wdrożenia na Górną Wiśłę monitoringu osłony przeciwpowodziowej na wzór istniejącego na Loarze systemu „CRISTAL”. Wykonanie tego programu zrealizowane było przez Służbę Hydrologiczną Loary (SHC) i oddział IMGW z Krakowa.

W 1994 współpraca między służbami Wisły i Loary została rozszerzona na obserwacje ewolucji geomorfologicznej koryta rz. Loary za pomocą zdjęć lotniczych video. Metodyka ta została opracowana przez IMGW z Warszawy, oddała ona duże usługi w realizacji Plan Loire Grandeur Nature (PLGN).

Słowa kluczowe : monitoring, osłona przeciwpowodziowa, zdjęcia lotnicze video

Abstract : The River Loire and the River Vistula share a parallel experience, not only in the development of their civilization and culture but also in the economic field. But if these two rivers do not have nowadays the same economic strength as in the past, they still retain their natural character.

These shared features were one reason for the link of the services involved in the management of these two rivers. The starting point was the "Action Programme for the Organization of the Water Resources Management in Poland" signed in September 1990 by the Polish and French Ministers of the Environment.

The second point of this program includes a project for the Upper Basin of the Vistula, a monitoring management of water resources and real-time protection against floods in particular, named "Vistel". This project was inspired by the "Cristal" network of the River Loire basin. The achievement has been provided jointly by the Institute of Meteorology and Water Management (IMGW) Krakow and the Service Hydrologique Centralisateur (SHC) of the Loire Basin.

In 1994, this cooperation was extended by the introduction of a new methodology for monitoring the evolution of the beds of the Loire through aerial video images. This method developed by the IMGW has provided great service during the realization of PLGN (Plan Loire Grandeur Nature”).

Keywords : monitoring, management of water resources and real-time, aerial video images

Wstęp

Historia związków między Loarą i Wisłą zaczęła się « sentymentalnie już w 17tym wieku. To Loara dała Polsce dwie królowe :

- Marie-Louise de Gonzague de Nevers żona Władysława IV, a po jego śmierci jego brata Jana-Kazimierza.
- Marie Casimire de la Grange d'ARQUIEN (Marysienka) – żona Jana III Sobieskiego, który podobno cenił wysoko Loarę.

W tych czasach Loara i Wisła stanowiły osie nie tylko rozwoju gospodarki, ale i rozwoju cywilizacji i kultury obu państw. W przypadku obu rzek rewolucja przemysłowa , była jedną z głównych przyczyn upadku żeglugi handlowej, kiedyś bardzo rozwiniętej, a dziś prawie nieistniejącej. Odebrało to rzekom dawne znaczenie gospodarcze, jednakże przerzucenie transportu z rzecznego na kolejowy, pozwoliło zachować wartości naturalne, dzisiaj tak bardzo cenione.

Niestety na terenach zalewowych tych rzek rozwinęła się urbanizacja w sposób często „nieokielzany” zwiększając podatność na straty powodziowe. Należało więc znaleźć równowagę między ochroną środowiska, bezpieczeństwem i rozwojem ekonomicznym. Ta zbieżność problemów i doświadczeń była powodem zbliżenia się służb zajmujących się tymi rzekami i nawiązania konkretnej współpracy.

Okazją do nawiązania współpracy były zmiany polityczne końca lat osiemdziesiątych w Polsce.

Punktem wyjścia do współpracy był „Program działania dla organizacji gospodarki zasobami wodnymi w Polsce” podpisany we wrześniu 1990 roku przez ministrów ochrony środowiska obu krajów: Bronisława Kamińskiego z Polski i Brice Lalonde z Francji. Punkt drugi tego protokołu dotyczył uczestnictwa w programie służby hydrologicznej zlewni Loary Service Hydrologique Centralisateur (SHC) i polskiego partnera – Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

„Rząd Polski jest w szczególności zainteresowany automatycznym systemem ochrony przeciwpowodziowej opracowanym dla zlewni Loary, którego przeniesienie na dorzecze Wisły byłoby zadaniem realizowanym wspólnie z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej. (cytat z porozumienia).

Duże zasługi w nawiązaniu współpracy położył tu nieodżałowany Bernard Kaczmarek, przedstawiciel Francuskiego Ministerstwa Ochrony Środowiska przy odpowiednim ministerstwie polskim.

Po wizytach technicznych specjalistów francuskich w Krakowie i polskich w Orleanie został podpisany protokół, który zdefiniował ramy współpracy we wdrażeniu na Wiśle do profilu w Zawichoście (50732 km²) monitoringu zarządzania gospodarką wodną w czasie „realnym”, a zwłaszcza w razie powodzi. Podpisany on został przez dyrektorów Macieja Maciejewskiego z IMGW z Krakowa i Jean Grassin ze służby hydrologicznej Loary (Service Hydrologique Centralisateur S.H.C) z Orleanu. Protokół ten został zaktualizowany w 1993 SHC zostało zastąpione przez Direction Regionale de l'Environnement -Centre DIREN Centre „współpraca została rozszerzona, badaniami ewolucji geomorfologicznej Loary za pomocą zdjęć lotniczych video opracowaną przez Dr Andrzeja Dobrowolskiego z IMGW WARSZAWA, która okazała się bardzo przydatna w realizacji PLGN. Z dużym smutkiem dowiedzieliśmy się o jego śmierci, to on był jednym z inicjatorów tego sympozjum.

Współpraca nasza poszła w 2 kierunkach:

1. Sieć monitorowania Górnej Wisły „Vistel”

Budowa architektury stacji przekąźnikowych (radiowych)

Opracowanie architektury sieci radiowych było jednym z najważniejszych zadań dla przygotowania systemu monitoringu VISTEL.

Wymagało to przede wszystkim przeprowadzania wielu pomiarów propagacji fal, tak aby opracowywany system był odporny na zakłócenia łączności przy transmisji danych niezależnie od warunków atmosferycznych

Zadanie komplikowało użytkowanie podobnych częstotliwości w sąsiednich krajach jak Ukraina, Słowacja i Rumunia. Dodatkową trudność przedstawiała również rzeźba terenu i silne zalesienie stanowiące czasami przeszkodę nie do przebycia dla fal radiowych. Aby sprawdzić efektywność pokrycia całości dorzecza Górnej Wisły łącznością radiową przeprowadzono pomiary na większości posterunków sieci VISTEL, sieć ta objęła ostatecznie:

- 56 posterunków wodowskazowych
- 43 posterunki i stacje meteorologiczne

- 34 posterunki opadowe

Pomiary wykonane zostały przez ekipę francuskich specjalistów związanych z siecią monitoringu CRISTAL w trakcie dwutygodniowych pobytów w Polsce w latach 1992, 1993 i 1994. Dysponowali oni specjalistycznym sprzętem zainstalowanym na samochodzie

System opracowany w oparciu między innymi o te pomiary sprawdził się dobrze w czasie powodzi w 1997 roku.

2. Dynamika zmian geomorfologicznych

W latach 1994 i 1995 ekipy specjalistów z IMGW wykonały wraz z przedstawicielami DIREN CENTER dokumentację fotograficzną około 550 kilometrowego odcinka Loary Środkowej i Dolnej. Pozwoliło to na wyszkolenie pracowników DIREN CENTER do dalszej samodzielnej pracy. Postępy w informatyce i przejście w późniejszym okresie z filmów video na seryjne zdjęcia fotograficzne pozwoliło na stworzenie Systemu Informacyjnego Ewolucji Koryta Loary (SIEL).

Porównanie fotomap z różnych okresów obserwacji daje informację o zmianach geomorfologicznych koryta takich jak erozja lub sedimentacja, jak również o ewolucji roślinności i ingerencji człowieka przejawiającej się w rozwoju infrastruktury (nowe drogi, mosty itp.), a poprzednio przez nadmierne pobory kruszywa w nurcie rzeki, które są obecnie zabronione. Informacje te potrzebne dla prowadzenia właściwej gospodarki wodnej w korytach rzek, okazały się niezbędne przy wdrażaniu w życie Plan-u Loire Grandeur Nature.

Współpraca między IMGW, a SHC, a później DIREN CENTRE zakończyła się pełnym sukcesem ku zadowoleniu obu partnerów. Stało się tak dlatego, że szybko nawiązały się bliskie, oparte na wzajemnym zaufaniu kontakty, z których obie strony czerpały duże korzyści.

Hydrologia nie była jedyną dziedziną współpracy. Można tu jeszcze przytoczyć zbliżnienia Regionu Centre z województwem Małopolskim, oraz miasta Krakowa z Orleanem, współpracę między uniwersytetami, tych dwóch miast, wymianę między muzeami i w Tczewie i Gdańsku z Chateaufort sur Loire i na końcu akcję Stowarzyszenia „Loara-Wisła” czyli łącznika - między Wisłą i Loarą.